

Αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Τελική συνοπτική έκθεση

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Τελική συνοπτική έκθεση

C R O S P

Ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (ο Φορέας) είναι ένας ανεξάρτητος και αυτοδιοικούμενος οργανισμός. Ο Φορέας συγχρηματοδοτείται από τα Υπουργεία Παιδείας των χωρών μελών του και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω επιδότησης λειτουργίας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι γνώμες και οι απόψεις που εκφράζονται είναι μόνο του/των συγγραφέα/ων και δεν αντανακλούν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Οι απόψεις που εκφράζονται από οποιοδήποτε πρόσωπο στο παρόν έγγραφο δεν αντανακλούν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις του Φορέα, των χωρών μελών του ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2022

Συντάκτες: Μαίρη Κυριαζοπούλου και Ανθούλα Κεφαλληνού

Η παρούσα έκδοση είναι ένας πόρος ανοικτής πρόσβασης. Αυτό σημαίνει ότι έχετε το δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης, αξιοποίησης και διανομής της με την κατάλληλη αναφορά στον Ευρωπαϊκό Φορέα για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση. Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην πολιτική ανοικτής πρόσβασης του Φορέα: www.european-agency.org/open-access-policy.

Μπορείτε να παραθέσετε την παρούσα έκδοση ως εξής: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2022. *Αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών: Τελική συνοπτική έκθεση*. (Μ. Κυριαζοπούλου και Α. Κεφαλληνού, συντ.). Odense, Δανία

Το έργο αυτό αδειοδοτείται από την Άδεια **Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές**. Δεν μπορείτε να τροποποιήσετε ή να μεταφράσετε την παρούσα δημοσίευση χωρίς την έγκριση του Φορέα.

Με στόχο τη μεγαλύτερη προσβασιμότητα, η παρούσα έκθεση είναι διαθέσιμη σε 25 γλώσσες και σε προσβάσιμη ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο του Φορέα: www.european-agency.org

Αυτή είναι η μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου στα αγγλικά. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με την ακρίβεια των πληροφοριών στη μετάφραση, ανατρέξτε στο πρωτότυπο αγγλικό κείμενο.

ISBN: 978-87-7599-006-1 (Ηλεκτρονική μορφή)

Γραμματεία

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Γραφείο Βρυξελλών

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Φάση 1: Χαρτογράφηση των προσεγγίσεων παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών στις ευρωπαϊκές χώρες	6
Φάση 2: Ανάπτυξη ενός χάρτη πορείας για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών	8
Το γενικό πλαίσιο του έργου CROSP	9
Το εργαλείο αυτοαξιολόγησης CROSP: ένας οδικός χάρτης για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών	12
Τελικές παρατηρήσεις	15
Βιβλιογραφικές αναφορές	16

Εισαγωγή

Η βασιζόμενη στα ανθρώπινα δικαιώματα προσέγγιση στην ενταξιακή εκπαίδευση, που υποστηρίζεται από τη **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού** (1989) και τη **Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία** (2006), προάγει την εκπαίδευση υψηλής ποιότητας για όλους. Όλες οι χώρες μέλη του Ευρωπαϊκού Φορέα για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση (ο Φορέας) συμφωνούν και εργάζονται για την ανάπτυξη συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης που στοχεύουν στην εκπλήρωση όλων των δικαιωμάτων των μαθητών στην ενταξιακή εκπαίδευση με τους συνομηλίκους τους στις τοπικές τους κοινότητες (**Ευρωπαϊκός Φορέας, 2015**).

Με γνώμονα την επίτευξη του στόχου αυτού που βασίζεται στα δικαιώματα, οι χώρες αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο την ανάγκη να αλλάξει ο ρόλος της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Αντί να τοποθετούν τους μαθητές που χρειάζονται υποστήριξη σε ειδικά περιβάλλοντα, τα εκπαιδευτικά συστήματα τείνουν όλο και περισσότερο προς την κατεύθυνση του να αναμένουν από τους επαγγελματίες της γενικής εκπαίδευσης να ανταποκρίνονται σε διαφορετικές ανάγκες (**Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018, Ευρωπαϊκός Φορέας, 2015**). Ένα βασικό ζήτημα για πολλές χώρες είναι, επομένως, να αποσαφηνιστεί ο ρόλος της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών στην υποστήριξη των δικαιωμάτων όλων των μαθητών στην ενταξιακή εκπαίδευση.

Το έργο με τίτλο «**Αλλαγή του ρόλου παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης**» (CROSP) επικεντρώθηκε στην αναδιοργάνωση της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη του δικαιώματος όλων των μαθητών στην ενταξιακή εκπαίδευση. Στόχος του ήταν να εντοπίσει και να αναλύσει τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες στο πλαίσιο της πολιτικής και της πρακτικής κάθε χώρας, οι οποίες επηρεάζουν την αναδιοργάνωση και τη μεταρρύθμιση της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών με γνώμονα την υποστήριξη του δικαιώματος όλων των μαθητών στην ενταξιακή εκπαίδευση.

Το CROSP είχε δύο φάσεις:

- Η Φάση 1 (2017-2018) αφορούσε μια λεπτομερή χαρτογράφηση των προηγούμενων και των τωρινών τάσεων σε 26 χώρες μέλη του Φορέα σε σχέση με την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, καθώς και των μελλοντικών τάσεων που διαπιστώνονται. Το αποτέλεσμα είναι η **ανακεφαλαιωτική έκθεση της Φάσης 1** (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2019).
- Η Φάση 2 (2019-2022) βασίστηκε στα κύρια αποτελέσματα της Φάσης 1 εστιάζοντας σε δραστηριότητες διομοτίμης μάθησης. Μεταξύ αυτών ήταν θεματικά εργαστήρια με διαμορφωτές της πολιτικής από τις χώρες μέλη του Φορέα. Η προσέγγιση της διομοτίμης μάθησης είχε ως στόχο να επιτρέψει στις χώρες μέλη να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες στρατηγικές για τη βελτίωση του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την ενταξιακή εκπαίδευση. Η Φάση 2 ολοκληρώθηκε με την ανάπτυξη ενός **χάρτη πορείας**, με τη μορφή του **εργαλείου αυτοαξιολόγησης CROSP**, που παρέχει μια ολιστική επισκόπηση των προτεραιοτήτων και των στρατηγικών πολιτικής, καθώς και των σημαντικότερων βημάτων ή ορόσημων (δηλαδή των βασικών δράσεων) στη διαδικασία αλλαγής.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα κυριότερα ευρήματα της Φάσης 1 και 2 του έργου CROSP.

Φάση 1: Χαρτογράφηση των προσεγγίσεων παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών στις ευρωπαϊκές χώρες

Η Φάση 1 είχε ως στόχο να διαμορφώσει μια σαφή επισκόπηση της ανάπτυξης της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων των μαθητών στην εκπαίδευση γενικά, και στην ενταξιακή εκπαίδευση ειδικότερα. Προσδιόρισε και ανέλυσε παράγοντες στο πλαίσιο της πολιτικής και της πρακτικής των χωρών, οι οποίοι υποστηρίζουν τον μεταβαλλόμενο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση της ενταξιακής εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές.

Στη Φάση 1 της χαρτογράφησης συμμετείχαν είκοσι έξι χώρες μέλη του Φορέα.

Οι εκπρόσωποι των συμμετεχουσών χωρών συνέταξαν εκθέσεις με στοιχεία από τα εθνικά τους δίκτυα εμπειρογνομόνων. Οι εκθέσεις κάλυπταν όλα τα είδη παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών που υποστηρίζουν τη γενική υποχρεωτική εκπαίδευση. Περιλάμβαναν επίσης της παροχή υποστήριξης σε μαθητές σε ειδικά σχολεία, μονάδες και τάξεις. Περιλάμβαναν επίσης επαγγελματίες που παρείχαν υποστήριξη, συμβουλές και καθοδήγηση σε μαθητές και ενδιαφερόμενους φορείς από γενικά σχολεία. Οι εκθέσεις περιείχαν δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των ειδικών σχολείων, των τάξεων και των επαγγελματιών σε κάθε χώρα. Περιέγραψαν επίσης δομές και διαδικασίες, όπως πολιτικές, συστήματα υποστήριξης και διαδικασίες μετασχηματισμού.

Από την ανάλυση των εκθέσεων ανά χώρα προέκυψαν βασικές πληροφορίες σχετικά με:

- τον τρέχοντα ρόλο και τα κύρια χαρακτηριστικά της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών·
- τις βασικές μεταρρυθμίσεις πολιτικής των χωρών σε σχέση με την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών·
- περαιτέρω ανάπτυξη πολιτικών που απαιτούνται για τον μετασχηματισμό του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Καθορισμός της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Σύμφωνα με τις συμμετέχουσες χώρες, οι **εξειδικευμένες υπηρεσίες** τους αποτελούνται από πρόσθετες υπηρεσίες εκπαίδευσης, αξιολόγησης και καθοδήγησης για τους μαθητές, μαζί με περαιτέρω πόρους για τα σχολεία, τους εκπαιδευτικούς και τις οικογένειες. Η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών μπορεί να λάβει τη μορφή παροχής υπηρεσιών ενδοσχολικά, εξωτερικής υποστήριξης και ειδικών σχολείων.

Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν διάφορες ομάδες ειδικών στους τομείς της ειδικής αγωγής, της κοινωνικής πρόνοιας, της αποκατάστασης, της υγείας, της πρώιμης παρέμβασης, της προσωπικής ανάπτυξης και της μετάβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι χώρες μέλη του Φορέα αναπτύσσουν ενεργά πολιτική για την αναδιαμόρφωση και την αναδιοργάνωση της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση της ενταξιακής εκπαίδευσης. Οι κύριες μεταρρυθμίσεις της πολιτικής τους περιλαμβάνουν:

- την προώθηση της προσέγγισης στη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
- την αναδιαμόρφωση της σχέσης μεταξύ της παροχής γενικών και της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών·
- την ανάπτυξη νέων συστημάτων υποστήριξης.

Οφέλη από την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Σε πολλές χώρες, ο μετασχηματισμός της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών προς την ενταξιακή εκπαίδευση έχει ως αποτέλεσμα περισσότεροι μαθητές να εκπαιδεύονται σε σχολεία γενικής εκπαίδευσης, καθώς λαμβάνουν την υποστήριξη που χρειάζονται.

Οδηγεί επίσης σε θετικές αλλαγές στις στάσεις στο επίπεδο του σχολείου απέναντι στην ετερογένεια στη μάθηση.

Επιπλέον, αυξάνει την ευαισθητοποίηση των σχολείων για την ανάγκη ανάπτυξης ενταξιακών και ευέλικτων μαθησιακών περιβαλλόντων. Η αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ένταξης στις τάξεις γενικής εκπαίδευσης μπορεί να αποτρέψει τη διαρροή μαθητών και να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν δεξιότητες για να υποστηρίξουν όλους τους μαθητές.

Τα εν λόγω οφέλη ευνοούν τη μεγαλύτερη ένταξη και την ανάπτυξη πιο ενταξιακών συστημάτων που παρέχουν εκπαίδευση υψηλής ποιότητας για όλους τους μαθητές (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2015).

Τομείς πολιτικής που μπορούν να οδηγήσουν στην αλλαγή

Από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει η ανάγκη να δοθεί περαιτέρω η δυνατότητα στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών να λειτουργεί ως πόρος για τις κύριες υπηρεσίες και να εξοπλιστούν κατάλληλα οι ενδιαφερόμενοι φορείς ώστε να μπορούν να εφαρμόσουν την ενταξιακή εκπαίδευση. Ο μετασχηματισμός της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών σε πόρους περιλαμβάνει τέσσερις αλληλένδετους τομείς τους οποίους οι διαμορφωτές πολιτικής θεωρούν σημαντικούς. Αυτοί είναι οι εξής:

- Μηχανισμοί διακυβέρνησης για την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ παροχής εξειδικευμένων και γενικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα
- Πολιτικές και στρατηγικές χρηματοδότησης που υποστηρίζουν την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, λειτουργώντας ως πόροι για την ενταξιακή εκπαίδευση

- Μηχανισμοί ανάπτυξης ικανοτήτων που επιτρέπουν στους επαγγελματίες παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών να υποστηρίζουν αποτελεσματικά τους ενδιαφερόμενους φορείς στη γενική εκπαίδευση
- Μηχανισμοί διασφάλισης ποιότητας για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών που προωθούν διαφανή και υπεύθυνα συστήματα για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Οι εν λόγω τομείς πολιτικής σχετίζονται με βασικές συνιστώσες, οι οποίες έχουν προσδιοριστεί σε προηγούμενες εργασίες του Φορέα, για την ανάπτυξη αποτελεσματικών, οικονομικά αποδοτικών μηχανισμών κατανομής πόρων και τη μείωση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση (βλ. **Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα**).

Η **ανακεφαλαιωτική έκθεση της Φάσης 1 του CROSP** (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2019) περιέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα ευρήματα της Φάσης 1. Στον **δικτυακό τόπο του CROSP** διατίθενται επίσης ένα **βίντεο κινουμένων σχεδίων** και ένα **ενημερωτικό γράφημα** με τα βασικά μηνύματα της Φάσης 1.

Φάση 2: Ανάπτυξη ενός χάρτη πορείας για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Με βάση τα βασικά ευρήματα της Φάσης 1, η Φάση 2 είχε συγκεκριμένα ως στόχο να παράσχει στις χώρες μέλη τη δυνατότητα να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες στρατηγικές για τη βελτίωση του μετασχηματισμού του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Το έργο CROSP ακολούθησε την προσέγγιση της διομότιμης μάθησης. Με βάση τις υφιστάμενες προσεγγίσεις και μεθοδολογίες (π.χ. **Andrews και Manning, 2015**) και προηγούμενες εργασίες του Φορέα (π.χ. **Ανασκόπηση και ανάλυση της εθνικής πολιτικής, Πολιτικές χρηματοδότησης για ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα**), οι διαμορφωτές πολιτικής με από κοινού επαγγελματική εστίαση και γνώσεις συμμετείχαν σε προσυμφωνημένες δραστηριότητες και συζητήσεις μεταξύ τους.

Η προσέγγιση της διομότιμης μάθησης είχε τρεις αλληλένδετους στόχους:

- **Έναν σχετιζόμενο με το περιεχόμενο στόχο**, συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής μάθησης μεταξύ των χωρών. Στόχος ήταν να επιτευχθεί πρόοδος πέρα από την ανταλλαγή πληροφοριών και να δημιουργηθεί ένα φόρουμ για δομημένο προβληματισμό σχετικά με τις προκλήσεις σε θέματα πολιτικής.
- **Έναν σχετιζόμενο με τη διαδικασία στόχο**, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής επανεξέτασης και της αυτοαξιολόγησης. Αυτό επέτρεψε στις χώρες να διδαχθούν η μία από την άλλη, εντοπίζοντας τα δυνατά σημεία και τις προκλήσεις των υφιστάμενων πολιτικών και στρατηγικών για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση της ενταξιακής εκπαίδευσης.
- **Έναν σχετιζόμενο με τα αποτελέσματα στόχο**, συμπεριλαμβανομένης της κοινής ανάπτυξης του εργαλείου αυτοαξιολόγησης CROSP, καθώς και δραστηριοτήτων διάδοσης και παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο.

Οι δραστηριότητες της Φάσης 2 του έργου CROSP

Η προσέγγιση της διομότιμης μάθησης περιελάμβανε **δύο κύκλους θεματικών εργαστηρίων**. Το

2022 διοργανώθηκε μια τελική διάσκεψη με όλες τις χώρες μέλη του Φορέα.

Κατά τη διάρκεια του πρώτου γύρου των εργαστηρίων, οι εκπρόσωποι των χωρών συζήτησαν σχετικά με τις αποτελεσματικές εθνικές/περιφερειακές/τοπικές πολιτικές και στρατηγικές, καθώς και τις κοινές και ειδικές ανά χώρα προκλήσεις και εμπειρίες που σχετίζονται με τέσσερις θεματικούς τομείς: διακυβέρνηση, χρηματοδότηση, ανάπτυξη ικανοτήτων και διασφάλιση ποιότητας.

Στον δεύτερο γύρο των εργαστηρίων, οι χώρες συζήτησαν έξι συμφωνημένες κατευθυντήριες αρχές (το «γιατί») και πώς αυτές μπορούν να μετουσιωθούν σε πολιτικές προτεραιότητες/στρατηγικές (το «τι») και στη συνέχεια σε συγκεκριμένες δράσεις (το «πώς»). Τα εργαστήρια επικεντρώθηκαν επίσης στον σχεδιασμό και τη διάδοση του εργαλείου αυτοαξιολόγησης CROSP.

Για την ενεργό συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων στις συζητήσεις, και οι δύο γύροι των εργαστηρίων είχαν «διαλογική» δομή. Σε όλους τους συμμετέχοντες ανατέθηκε ένας ρόλος και πραγματοποιήθηκαν δομημένες ανταλλαγές απόψεων.

Εκτός από τους δύο γύρους θεματικών εργαστηρίων, η διαδικασία της διομότιμης μάθησης συνεχίστηκε με δύο διαδικτυακές συναντήσεις. Οι συναντήσεις αυτές επέτρεψαν στους συμμετέχοντες να προχωρήσουν στη διαμόρφωση του πλαισίου για την ανάπτυξη του εργαλείου.

Η προσέγγιση της διομότιμης μάθησης υποβλήθηκε σε διαμορφωτική αξιολόγηση. Με τον τρόπο αυτό αξιολογήθηκε εάν οι δεσμεύσεις των ομοτίμων οδήγησαν σε μαθησιακά αποτελέσματα που μπορούν να βοηθήσουν τις χώρες να επιτύχουν αλλαγές στη διαδικασία προς τον νέο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης. Η **διαμορφωτική αξιολόγηση** (Ευρωπαϊκός Φορέας, 2022) της μεθοδολογίας διομότιμης μάθησης CROSP είναι διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο του έργου CROSP.

Το γενικό πλαίσιο του έργου CROSP

Η ανάλυση των θεματικών εργαστηρίων του CROSP ανέδειξε αρκετές **κατευθυντήριες αρχές, πολιτικές προτεραιότητες και στρατηγικές**, καθώς και **βασικές δράσεις** για την υποστήριξη του αναπροσανατολισμού του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης. Τα ευρήματα αυτά οργανώθηκαν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που περιλαμβάνει όλα τα βασικά στοιχεία για τη διαδικασία αλλαγής.

1. Κατευθυντήριες αρχές

Οι κατευθυντήριες αρχές είναι γενικές αρχές που στηρίζουν την εφαρμογή των πολιτικών και στρατηγικών και την ικανότητα των εμπλεκόμενων φορέων να εφαρμόζουν την ενταξιακή εκπαίδευση σε καθημερινή βάση.

Μπορούν να θεωρηθούν ως **γενικές θεματικές** που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον μεταβαλλόμενο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Παρέχουν στους ενδιαφερομένους από τους τομείς της παροχής γενικών και εξειδικευμένων υπηρεσιών ένα κοινό όραμα για τον ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, υποστηρίζοντας έτσι τη συνεργασία. Ευθυγραμμίζονται με τις πρόσφατες **Βασικές αρχές** του Φορέα (2021) που υποστηρίζουν την εφαρμογή της ανάπτυξης πολιτικής και της πρακτικής της ενταξιακής εκπαίδευσης και παρέχουν πρόσθετα στοιχεία.

Το συνολικό πλαίσιο του CROSP αποτελείται από τις εξής **έξι αμοιβαίως συμπληρωματικές κατευθυντήριες αρχές**:

Κατευθυντήρια αρχή 1: Ανάπτυξη κοινής δέσμευσης για την ενταξιακή εκπαίδευση

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να αναπτύξουν κοινές αξίες και κοινή δέσμευση για την παροχή μαθησιακών ευκαιριών υψηλής ποιότητας σε όλους τους μαθητές που φοιτούν σε σχολεία γενικής εκπαίδευσης. Η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών στους μαθητές που χρειάζονται υποστήριξη θα πρέπει να βασίζεται σε μια κοινωνικοπαιδαγωγική προσέγγιση, και όχι σε μια ιατρική προσέγγιση.

Κατευθυντήρια αρχή 2: Προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων και απόκτηση ενταξιακών ικανοτήτων μέσω της συνεργασίας και της δικτύωσης

Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων και οι επαγγελματίες στον τομέα τόσο της εξειδικευμένης όσο και της γενικής εκπαίδευσης θα πρέπει να ανταλλάσσουν γνώσεις μέσω συνεργασίας σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, καθώς και σε τοπικό/περιφερειακό/εθνικό επίπεδο.

Κατευθυντήρια αρχή 3: Παροχή συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης για την ένταξη

Θα πρέπει να παρέχονται ευκαιρίες συνεχούς μάθησης σε όλο το προσωπικό που ασχολείται με την παροχή γενικών και εξειδικευμένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν ηγετικό ρόλο (δηλαδή με στόχο την εμπέδωση των ενταξιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων).

Κατευθυντήρια αρχή 4: Υποστήριξη της ενταξιακής σχολικής ηγεσίας και διοίκησης

Μια προσέγγιση καθολικού σχεδιασμού για τη διδασκαλία και τη μάθηση θα πρέπει να λειτουργεί ως πόρος και να υποστηρίζει το έργο των επαγγελματιών που έχουν ηγετικούς ρόλους τόσο στον τομέα της γενικής όσο και της εξειδικευμένης εκπαίδευσης.

Κατευθυντήρια αρχή 5: Ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των ενδιαφερομένων

Οι οικογένειες, οι εκπαιδευόμενοι και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς της κοινότητας θα πρέπει να υποστηρίζονται ώστε να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας.

Κατευθυντήρια αρχή 6: Προώθηση της συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης

Όλο το προσωπικό που ασχολείται με την παροχή γενικών και εξειδικευμένων υπηρεσιών θα πρέπει να εφαρμόζει μια προσέγγιση του σχολείου ως συνόλου, εστιάζοντας στα εμπόδια και τους παράγοντες που διευκολύνουν τη διδασκαλία και τη μάθηση.

2. Προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής

Κάθε κατευθυντήρια αρχή συνδέεται με προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής τις οποίες οι χώρες προσδιόρισαν ως αποτελεσματικές πρακτικές κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων. Αυτοί είναι **μακροπρόθεσμοι στόχοι** που πρέπει να επιδιώκουν οι πολιτικές όσον αφορά τον μεταβαλλόμενο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Κάθε κατευθυντήρια αρχή περιλαμβάνει μια σειρά από βασικές προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής που υποστηρίζουν τον μεταβαλλόμενο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών και επίσης αλληλοσυμπληρώνονται. Οι χώρες θεωρούν τις εν λόγω προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής θεμελιώδεις για την επίτευξη των αξιών που εκφράζονται στις κατευθυντήριες αρχές.

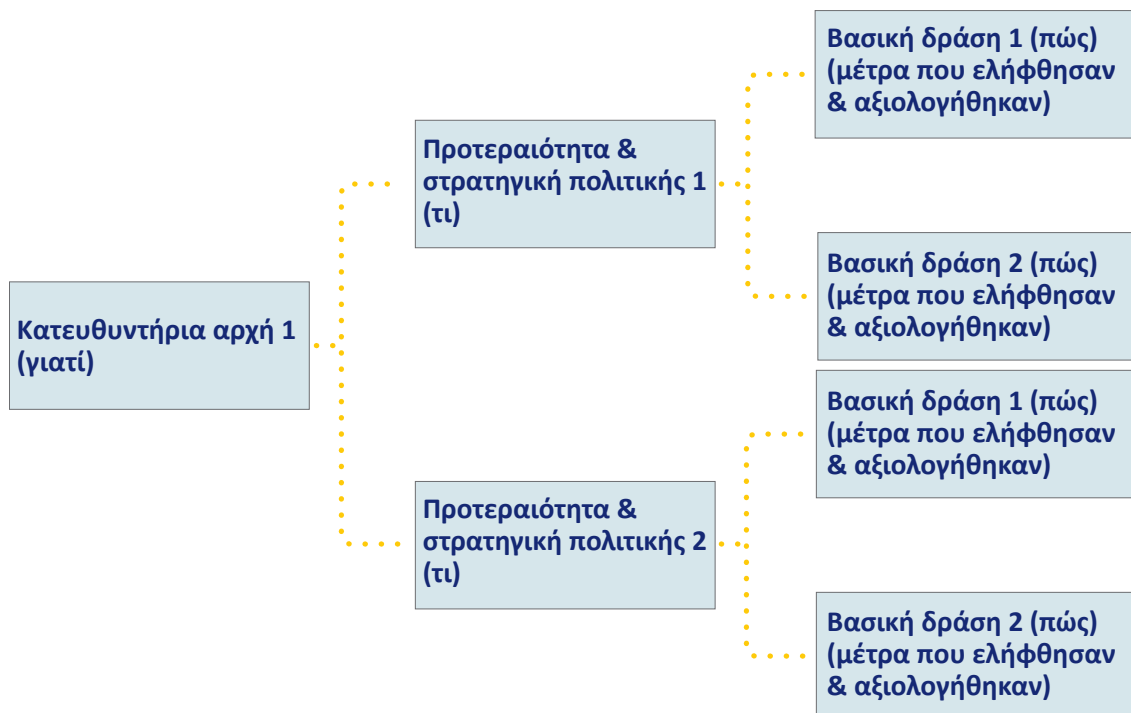
3. Βασικές δράσεις

Κάθε προτεραιότητα και στρατηγική πολιτικής μπορεί να αναλυθεί σε βασικές δράσεις, οι οποίες αποτελούν **παραδείγματα αποτελεσματικής εφαρμογής** των σχετικών πολιτικών και στρατηγικών. Οι δράσεις αυτές καλύπτουν θέματα **χρηματοδότησης, διακυβέρνησης, ανάπτυξης ικανοτήτων και διασφάλισης ποιότητας** που επιτρέπουν στους εμπλεκόμενους φορείς να εφαρμόζουν τις σχετικές πολιτικές και τις στρατηγικές.

Οι βασικές δράσεις εξετάζουν:

- Τι θα πρέπει να γίνει
- Πώς θα πρέπει να γίνει
- Πώς ελέγχεται η αποτελεσματικότητα.

Όπως φαίνεται στο Σχήμα 1, κάθε κατευθυντήρια αρχή συνδέεται με διάφορες προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής, καθώς και με διάφορες βασικές δράσεις, οι οποίες πρέπει να εξετάζονται ολιστικά.

Σχήμα 1. Συνδέσεις μεταξύ κατευθυντήριων αρχών, προτεραιοτήτων/στρατηγικών πολιτικής και βασικών δράσεων

Το εργαλείο αυτοαξιολόγησης CROSP: ένας οδικός χάρτης για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Το πλαίσιο CROSP αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη ενός **χάρτη πορείας για την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών**. Ο εν λόγω χάρτης πορείας παρέχει μια ολιστική επισκόπηση των προτεραιοτήτων και στρατηγικών πολιτικής και των κύριων βημάτων ή ορόσημων για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

Ειδικότερα, στοχεύει στα εξής:

- να βοηθήσει τις χώρες να αξιολογήσουν/παρακολουθήσουν τη δική τους κατάσταση, εντοπίζοντας τις δυνατότητες και τις αδυναμίες, και πού βρίσκονται στην πορεία τους προς την αλλαγή του ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών,
- να υποστηρίξει τις χώρες να καθορίσουν τους τομείς πολιτικής που χρήζουν περαιτέρω ανάπτυξης και τα επόμενα βήματα που πρέπει να γίνουν, καθώς και τις αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ο εν λόγω χάρτης πορείας συνδέει τις 6 κατευθυντήριες αρχές με 17 προτεραιότητες και στρατηγικές πολιτικής, όπως φαίνεται στο Σχήμα 2.

Σχήμα 2. Ο χάρτης πορείας CROSP

Κατευθυντήρια αρχή 4

Υποστήριξη της ενταξιακής
σχολικής ηγεσίας και
διοίκησης

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

4.1: Οι σχολικοί ηγέτες προωθούν ένα ενταξιακό όραμα, που περιλαμβάνει κοινές αξίες, κοινή γλώσσα και κατανόηση και μια ολιστική προσέγγιση

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

4.2: Εξασφάλιση των ικανοτήτων και της εμπιστοσύνης της σχολικής ηγεσίας τόσο από τον τομέα της γενικής όσο και από τον τομέα της εξειδικευμένης εκπαίδευσης για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

4.3: Η σχολική ηγεσία και διαχείριση υποστηρίζουν την ενταξιακή εκπαίδευση μέσω της συνεργασίας

Κατευθυντήρια αρχή 5

Ενθάρρυνση της ενεργού
συμμετοχής των
ενδιαφερομένων

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

5.1: Υπάρχουν ολοκληρωμένες εθνικές πολιτικές και στρατηγικές που αναπτύχθηκαν έπειτα από ευρεία διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με σαφές πολιτικό όραμα και βούληση

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

5.2: Η πολιτική διασφαλίζει ότι οι μαθητές και οι οικογένειες είναι οι κύριοι παράγοντες και θεωρούνται βασικός πόρος στη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας

Κατευθυντήρια αρχή 6

Προώθηση της συνεχούς
παρακολούθησης και
αξιολόγησης

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

6.1: Υπάρχουν εθνικοί δείκτες ποιοτικής ενταξιακής εκπαίδευσης που λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές διαφορές, την ποικιλομορφία των αναγκών των μαθητών και τον ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

6.2: Υπάρχουν συνεργατικές δομές/ διαδικασίες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση

Προτεραιότητα/στρατηγική πολιτικής

6.3: Υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης του τρόπου με τον οποίο η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστηρίζει τον τομέα παροχής γενικής εκπαίδευσης κατά την εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης (καλύπτοντας τα υποσυστήματα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης)

Το εργαλείο αυτοαξιολόγησης **CROSP** περιλαμβάνει όλες τις κατευθυντήριες αρχές, τις προτεραιότητες/στρατηγικές πολιτικής και τις ενδεικτικές βασικές δράσεις με τη μορφή ερωτήσεων αυτοαξιολόγησης.

Το εργαλείο αυτό απευθύνεται κυρίως σε φορείς λήψης αποφάσεων σε εθνικό/περιφερειακό/τοπικό επίπεδο, καθώς και σε επαγγελματίες σε επίπεδο σχολείου. Μπορεί να παράσχει στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και άλλους επαγγελματίες τη δυνατότητα να προβληματιστούν και να αναπτύξουν ένα φάσμα μορφών υποστήριξης για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Το εργαλείο CROSP είναι ένα **έγγραφο ανοικτού κώδικα**. Οι χώρες μπορούν να βασιστούν σε αυτό για να το επικυρώσουν και να το προσαρμόσουν στα εθνικά πλαίσια. Είναι σημαντικό το εργαλείο να αντιμετωπίζεται ως ένα εξελισσόμενο μέσο. Οι χώρες ενθαρρύνονται:

- να προσαρμόσουν τα θέματα, τους ορισμούς και τα στοιχεία στην εθνική εκπαιδευτική τους πραγματικότητα,
- να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν δίκτυα στην πράξη σε διυπουργικό, διαπεριφερειακό και διεπαγγελματικό επίπεδο,
- να χρησιμοποιούν το εργαλείο ως μέσο για να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων στον μεταβαλλόμενο ρόλο της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Τελικές παρατηρήσεις

Η αναδιοργάνωση της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφορετικών οδών. Όλες οι χώρες θα πρέπει ωστόσο να έχουν υπόψη ότι πρόκειται για μια σταδιακή, συνεχή διαδικασία που ακολουθεί τις ίδιες αρχές και τον ίδιο βασικό στόχο της παροχής υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές.

Το έργο CROSP παρείχε βασικές γνώσεις και διατύπωσε ένα γενικό πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου αυτού. Το εργαλείο CROSP, ως κύριο αποτέλεσμα του έργου, μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για την έναρξη ή τη συνέχιση της τρέχουσας διαδικασίας υποστήριξης του μεταβαλλόμενου ρόλου της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών.

Το εργαλείο επιτρέπει τη μεταφορά γνώσεων μεταξύ των επαγγελματιών από τον τομέα της παροχής γενικών υπηρεσιών και τον τομέα της παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών, καλώντας τους να συμμετάσχουν σε έναν συλλογικό προβληματισμό και σε δράσεις για την ανάπτυξη συστημάτων ενταξιακής εκπαίδευσης.

Οι χώρες μπορούν επίσης να θεωρήσουν το εργαλείο ως ένα ερέθισμα για διάλογο, με στόχο τον συλλογικό καθορισμό κοινών αξιών, κοινής γλώσσας, στρατηγικών και δράσεων, καθώς και συγκεκριμένων σχεδίων εφαρμογής. Επιτρέπει τη διακρατική συνεργασία, όπου οι διάφορες χώρες ενεργούν ως «επικριτικοί φίλοι», ανταλλάσσουν εμπειρίες και παρέχουν αμοιβαία υποστήριξη.

Ελπίζουμε ότι το εργαλείο αυτό θα προσαρμοστεί περαιτέρω και θα επικυρωθεί για να χρησιμοποιηθεί στα εθνικά πλαίσια και θα βοηθήσει τις χώρες στις προσπάθειές τους να αναπτύξουν συστήματα ενταξιακής εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Andrews, M. και Manning, N., 2015. *A study of peer learning in public sector reforms. Experience, experiments and ideas to guide future practice. Part Three: Annexes [Μελέτη της διομότιμης μάθησης στις μεταρρυθμίσεις του δημόσιου τομέα. Εμπειρίες, πειράματα και ιδέες που θα καθοδηγήσουν τη μελλοντική πρακτική. Τρίτο Μέρος: Παραρτήματα]*. Παρίσι: Effective Institutions Platform

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2015. *Θέση του Φορέα για τα ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα*. Odense, Δανία

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2019. *Changing Role of Specialist Provision in Supporting Inclusive Education: Mapping Specialist Provision Approaches in European Countries [Αλλαγή του ρόλου παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης: Χαρτογράφηση των προσεγγίσεων παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών στις ευρωπαϊκές χώρες]*. (S. Ebersold, M. Κυριαζοπούλου, A. Κεφαλληνού και E. Rebollo Píriz, συντ.). Odense, Δανία

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2021. *Βασικές Αρχές – Υποστήριξη της ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση*. (V. J. Donnelly και A. Watkins, συντ.). Odense, Δανία

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ειδική Αγωγή και την Ενταξιακή Εκπαίδευση, 2022. *Changing Role of Specialist Provision in Supporting Inclusive Education: Formative Evaluation of Peer Learning [Αλλαγή του ρόλου παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη της ενταξιακής εκπαίδευσης: Διαμορφωτική αξιολόγηση της διομότιμης μάθησης]*. (H. Weber, συντ.). Odense, Δανία

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 1989. *Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού*. 20 Νοεμβρίου 1989

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, 2006. *Σύμβαση για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία*. 13 Δεκεμβρίου 2006

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018. *Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας*. (2018/C 195/01)

Γραμματεία:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Τηλ: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Γραφείο Βρυξελλών:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Τηλ: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org